



Statssekretær Jøran Kallmyr
Justis- og beredskapsdepartementet
postmottak@jd.dep.no

Kopi til:
Politiets utlendingsenhet
Politidirektoratet
Barneombudet
Likestillings- og diskrimineringsombudet

Oslo, 3.3.2015

NOAS-rapport om lovstridig fengsling av barnefamilier på Trandum

NOAS publiserte 26. februar rapporten «Frihet først – en rapport om alternativer til internering», hvor vi hevder at Norges praksis med å internere barnefamilier på Trandum er i strid med Grunnloven, Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) og Barnekonvensjonen. Rapporten er vedlagt.

Statssekretærens omtale av rapporten og dens problemstillinger i Nyhetsmorgen 26.2.2015
Statssekretær Jøran Kallmyr var gjest i NRKs nyhetsmorgen samme dag som rapporten ble lansert. Statssekretæren ga uttrykk for at internering av barn kan reguleres bedre, at det bør settes en maksimumsfrist for hvor lenge barn kan holdes frihetsberøvet. Kallmyr var også villig til å vurdere behovet for at barn får en selvstendig fengslingskjennelse. Statssekretæren uttalte vedrørende rettslig regulering at «dette er vi i ferd med å se på».

Kallmyr uttalte videre at internering på Trandum ikke helt kan sammenliknes med vanlig fengsel etter straffeloven. Han påpekte at barnefamilier før uttransportering hentes noen timer før de skal sendes ut blant annet «for at de skal kunne få ivaretatt sine rettigheter», og ga uttrykk for at det er viktig at det gjøres en barnefaglig vurdering med hvordan barnets situasjon ved retur skal være.

Når det gjelder maksfrist for hvor lenge barn kan være internert, uttalte statssekretæren at en eventuell frist vil avhenge av hva slags type undersøkelser som skal gjøres om barnets beste. I følge Kallmyr må slike undersøkelser kunne gjøres mens familien er internert, for å hindre dem i å gå under jorden.

Kallmyr hevdet at mange av disse familiene kommer fra Europa og ikke har krav på asyl, fordi de ikke har et beskyttelsesgrunnlag.

NOAS vil knytte noen kommentarer til statssekretærens uttalelser, og klargjøre hva vi mener må gjøres for at lovverket skal bringes i tråd med internasjonale forpliktelser og Grunnloven.

Kommentarer til Statssekretærens uttalelser

1. Internering på Trandum kan ikke sammenliknes med vanlig fengsel etter straffeloven. Dette er helt korrekt. Nettopp derfor er det svært uheldig at utlendingsloven henviser til enkelte bestemmelser i straffeprosessloven, og gir disse anvendelse «så langt de passer». Samtidig er frihetsberøvelse etter utlendingsloven «fengsling», og det er dette begrepet politiet bruker om frihetsberøvelse av utlendinger på Trandum. Trandum fyller alle vilkår for å være et fengsel, selv om det ikke er en straff som sones der.
2. Barnefamilier interneres før uttransportering «for at de skal kunne få ivaretatt sine rettigheter». Det er ikke et vilkår for å frihetsberøve, at barn skal «kunne få ivaretatt sine rettigheter». Tvert imot er det ifølge Barnekomiteen og Europarådet aldri til barnets beste å bli frihetsberøvet. Vi ber om en nærmere redegjørelse for departementets syn på det rettslige grunnlaget for en slik vurdering.
3. At det gjøres en vurdering av hvordan «barnets situasjon ved retur skal være» ved internering. Når barn interneres sammen med familien er dette normalt som følge av et negativt vedtak fra Utlendingsnemnda. Hvis det ikke foreligger en omgjøringsbegjæring, gjør UNE ikke på selvstendig grunnlag noen ny vurdering av hvordan «barnets situasjon ved retur skal være» mens barnet er internert.

NOAS mener at dette er en urimelig forskjellsbehandling av barn som har foreldre eller andre som er i stand til å sende inn omgjøringsbegjæring på deres vegne, og barn som ikke har slike ressurser som kan ivareta deres rettigheter. Vi har derfor fremmet forslag overfor Stortingets kommunalkomite om at det bør etableres en mekanisme som sikrer at UNE gjør en oppdatert vurdering av situasjonen for alle lengeværende barn før en eventuell utsendelse.

NOAS ber om en redegjørelse for hvilke vurderinger departementet mener gjøres på Trandum i forkant av retur.

4. Sammenkoplingen av maksimumsfrist for internering og barnefaglig vurdering av retursituasjonen. NOAS ber om en nærmere redegjørelse for departementets syn på den rettslige relevansen av å legge vekt på «barnefaglig vurdering av retursituasjonen» når det skal vurderes hvor lenge barn kan holdes frihetsberøvet. Etter barnekonvensjonen skal frihetsberøvelse av barn kun gjøres som en siste utvei og for kortest mulig tid. Det er ikke hjemmel for å frihetsberøve barn for å gjøre en «barnefaglig vurdering av retursituasjonen»
5. Mange av barnefamiliene som interneres kommer fra Europa og har ikke krav på asyl. Dette er feil. Statistikk mottatt fra PU viser at kun 23 av 330 tilfeller av internering ved Trandum i 2014 var europeiske barn, dersom vi regner Europa lik EU + Sveits og Norge.

6. Hva er departementet «i ferd med å se på» når det gjelder endringer i regelverket for fengsling av barn?

NOAS henviser i rapporten en rekke ganger til en utredning skrevet av Erling Johannes Husabø og Annika Elisabeth Suominen, som departementet mottok i 2012. Rapporten «Forholdet mellom straffeprosesslovens og utlendingslovens regler om fengsling og andre tvangsmidler» viser at det er en svært uheldig lovgivningsteknikk å henvise til straffeprosessloven, slik utlendingsloven nå gjør. Utredningen kom med gode forslag til hvordan regelverket kan forbedres. Hva gjør departementet for å følge opp den manglende rettslige reguleringen av internering av barnefamilier? Når kan vi forvente at regelverket vil bli endret?

Problemet med dagens lovverk

NOAS mener dagens lovverk – med mangelfull rettslig regulering og hvor utlendingsloven henviser til enkelte bestemmelser i straffeprosessloven, og gir disse anvendelse «så langt de passer» - fører til at reglene anvendes vilkårlig og at utenlandske barn diskrimineres. Nye bestemmelser i straffeprosessloven gis ikke anvendelse i utlendingssaker. Samtidig er det ikke vurdert hvilke konsekvenser dette får for utenlandske barn, som ikke får styrkede rettigheter som andre barn i Norge får, ved frihetsberøvelse. Dette er i strid med legalitetsprinsippet etter både Grunnloven og EMK.

I rapporten peker vi på flere forhold som samlet fører til et så uoversiktlig og vilkårlig regelverk at det ikke tilfredsstiller Grunnlovens og menneskerettighetenes krav.

Vi mener:

- Internering av medfølgende barn må reguleres klart i utlendingsloven, og henvisningen til straffeprosessloven bør oppheves. Det må fremkomme klart i loven når og hvor lenge barn kan interneres med familie.
- Barn må behandles som individer og få egne fengslingskjennelser, eller klare krav til vurdering og begrunnelse i foreldrenes kjennelse. Det må fremgå av beslutningen hvorfor det er nødvendig med internering, og hvorfor det ikke er tilstrekkelig med alternative midler. Det må fremgå av begrunnelsen hvordan fengslingen går ut over barna, og hvorfor det er slik at barnets beste eventuelt kan settes til side.
- Norge bør ratifisere den tredje tilleggsprotokollen om individklagerett til FNs konvensjon om barnets rettigheter. Tilslutning til tilleggsprotokollen vil bidra til en styrket beskyttelse av barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon.
- Det bør innføres en maksimumsgrense for hvor lenge barn kan interneres, for eksempel 72 timer.
- Internering av barn bør kun være tillatt i forbindelse med en tvangsretur.

- Utlendingsinternatet hvor barn plasseres bør ha et sivilisert preg og være adskilt fra andre internerte. De ansatte må ha barnefaglig kompetanse for å kunne forberede familier på en tvangsretur. PU bør ikke ha ansvar for både å administrere utlendingsinternatet og gjennomføre tvangsretur.
- Barnevernet må ha plikt til å møte og uttale seg i fengslingsmøter, og bør kunne uttale seg om hvordan en frihetsberøvelse og alle tilgjengelige ATI vil påvirke barnet.
- Oslo tingrett og PU bør ikke kunne regulere når unntak fra barnevernets møteplikt kan gjøres. Hvis det skal gjøres unntak fra generelle lover som gjelder alle barn i Norge, for barn omfattet av utlendingsloven, så bør dette lovreguleres av Stortinget.
- Flere alternativer til internering (ATI) bør utredes og vurderes innført i utlendingsloven.
- Norge har siden 2010 vært forpliktet til å føre tilsyn med tvangsreturer. Et slikt tilsyn bør innføres nå og tilsynsansvaret bør legges til Sivilombudsmannens forebyggingsenhet.

Norges stemmegivning i Europarådet

Europarådets parlamentarisk komité stemte 25. oktober 2014 med 46 mot 2 stemmer for å forby utlendingsinternering av barn. Representantene Frank J. Jenssen (Høyre), Lise Christoffersen (Arbeiderpartiet) og Tore Hagebakken (Arbeiderpartiet) stemte på Norges vegne for å forby internering av barn. Resolusjonen gjentar Barnekomiteens anbefaling fra 2012 om at internering av barn aldri er til barnets beste, og at det alltid vil være et brudd på barnets rettigheter å bli internert. Resolusjonen ba også om at egne alternativer til internering for barn bør implementeres.

Norge stemte i Europarådet for å forby fengsling av barn, men økte samme år interneringen av barn med 44 prosent. NOAS vil gjerne ha en redegjørelse for forskjellen mellom staten Norges opptreden i internasjonale fora og dens praktiske politikk når det gjelder frihetsberøvelse av barn.

NOAS ber om et møte for å diskutere rapporten og disse spørsmålene nærmere.

Med vennlig hilsen
Norsk organisasjon for asylsøkere



Ann-Magrit Austenå
Generalsekretær



André Møkkelgjerd
juridisk rådgiver